

Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi

Canan ÇETİN*, Rabia Gizem ŞENOĞLU**

ÖZ

Bu çalışmanın konusunu 1960 yılında Almanya'ya göç eden Türkler oluşturmaktadır. Çalışma, yıllar içinde Türklerin Almanya ile entegre olup olmadığı fikri etrafında şekillenmiştir. Genel hipotez, "misafir işçi" etiketiyle göç eden ilk nesil Türklerin zamanla kalıcı hale geldiğinin ölçülmesine dayanmaktadır. Alman sosyal yapısına sonraki nesillerle uyum sağlamları ise ayrı bir alt hipotezdir. Çalışmanın amacı, Türklerin topluma entegrasyonunu, uyumunu ve etkilerini ölçmek, kültürel dönüşümlerini analiz etmek ve bunları yaparken 1. kuşak ve 2. kuşak göçmenlerin toplumdaki olumlu veya olumsuz etkilerini görmektir. Bu bağlamda konuya klasik asimilasyon teorisi perspektifinden yaklaşmıştır. Araştırma materyalinin toplanmasında anket tekniği kullanılmış olup, veriler Almanya'nın çeşitli bölgelerinde yaşayan ve farklı meslek gruplarına mensup Türk göçmenler üzerinden toplanmıştır. Bu kişiler 107'si kadın 63'ü erkek olmak üzere toplam 170 kişidir. Çalışmanın bilimsel onayı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından 31.12.2020 tarih ve 2020-24-12 numaralı toplantıda verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: diaspora, işçi göçü, dış göç, asimilasyon, entegrasyon, Almanya

* Öğr. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, cetinc@ogu.edu.tr,

ORCID: 0000-0001-6228-6313

** Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, senoglugizem@outlook.com,

ORCID: 0000-0002-4353-6492

The Concept of Integration and The Analysis of Turkish Diaspora in Germany on the Context of Classical Assimilation Theory

Canan ÇETİN*, Rabia Gizem ŞENOĞLU**

ABSTRACT

Turks who immigrated to Germany in 1960 consists the subject of this study. The study has been shaped around the idea whether the Turks have been able to integrate with Germany over the years. The general hypothesis is based on measuring the first-generation Turks who migrated with the label "guest worker" became permanent over time. Their adaptation to the German social structure with the next generations is another sub-hypothesis. The aim of the study is to measure the integration, harmony and effects of Turks into society, to analyze their cultural transformations, and while doing these to see the positive or negative effects of 1st generation and 2nd generation immigrants in the society. In this context, the subject has been approached from the classical assimilation theory perspective. In the collection of the research material, the survey technique was used, and the data were collected through Turkish immigrants living in various regions of Germany and belonging to different occupational groups. These people are a total of 170 people, including 107 women and 63 men. Scientific approval of the study has been granted by Eskişehir Osmangazi University with date of 31.12.2020, issued meeting number 2020-24-12.

Keywords: adaptation, labour migration, international migration, assimilation, integration, Germany

* Lecturer, Eskişehir Osmangazi University, cetinc@ogu.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-6228-6313

** Undergraduate Student, Eskişehir Osmangazi University, senoglugizem@outlook.com,
ORCID: 0000-0002-4353-6492

1. Göç Olgusuna Genel Bir Bakış

Türk Dil Kurumunun 2014 yılında yapmış olduğu tanıma göre; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınması, hicreti, muhaceretine göç denilmektedir (TDK, 2014). Göç olgusu hakkında genel çerçeveye baktığımızda, yapılan tanımların içerisinde ortak olarak hep insanların bir yerden başka bir yere belli nedenlerden dolayı hareket ettiğini görürüz. Bu yüzden Kavimler Göçü'nden Hicret'e, ABD'nin kuruluşundan günümüzdeki göç hareketlerine kadar tüm tarihsel sürece bakacak olursak göçün, birçok değişim ve dönüşümün önünü açan işlevsel bir olgu olduğunu anlayabiliriz (Gündoğmuş ve Arpacı, 2019:136). Diğer bir deyimle sosyolojik manada göç, bir tek modern toplumlara has bir konu olmaktan ziyade aslında insanlığın tüm coğrafyadaki varlığıyla ortaya çıkardığı bir olgudur. Yani göçün tarihini insanlığın tarihiyle başlatmak birçok yazar tarafından uygun bulunmaktadır (Güneş, 2012:184). Kendi içinde iç göç, dış göç, mevsimlik göç, kentten kente göç, kırdan kente göç, daimi göç, zorunlu göç, gönüllü göç gibi türlere ayrılan bu kavram devletler açısından bir dönem *low politics*¹ konuları içerisinde yer almıştır. Hayatta kalmak için dikkate alınması gereken konuları ulusal güvenlik ve diplomasi gibi bir çerçeveye sokan devletler, zaman içerisinde göç olgusunun da ulusal güvenliği tehdit edebileceğini anlamışlar ve konunun önemini kavrayarak üzerinde yoğunlaşmış politikalar geliştirmişlerdir. Hakkında kuramsal olarak da çalışmalar yapılmaya başlanan göç kavramını açıklama girişiminde bulunan ilk araştırmacılardan birisi George Ravenstein'dır. 1885-1889 tarihlerinde yaptığı *The Laws of Migration* isimli çalışması Ravenstein kuramı olarak literatüre geçmiştir (İnce, 2019:2583). 1950'li yıllara gelindiğinde göç teorileri daha sofistike bir hal almış ve göç akışının teorik tahminleri ilk olarak Lewis'in çift ekonomili modelinde hayat bulmuştur. Lewis, göçün kırsal ve kentsel emek sektörü arasındaki emek ve arz talebinden doğan farklılıklar sonucu meydana geldiğini

1 Siyaset biliminde ve özellikle de uluslararası ilişkilere dair alt dallarda, "high politics" olarak adlandırılan yüksek öncelikli konular devletin varlığını sürdürmesine yönelik hayati ulusal ve uluslararası tüm konuları kapsamaktadır. Bu sebeple özellikle ekonomi, güvenlik gibi konular birincil öncelikli ve yüksek politika olarak değerlendirilirken, tam zıttı bir konseptte de "low politics" kavramı ikincil öncelikli ve devletin varlığına dolaylı yoldan etkisi bulunduğu düşünülen konuları kapsamaktadır. Örneğin, kültür, sosyal ilişkiler ve göç uzun yıllar bu kapsamda değerlendirilmiştir. (Jason vd.,2019).

vurgulamaktadır (Hagen-Zanker, 2008:12). Böylece gittikçe çeşitlenerek tanımlanmaya başlayan göç teorileri; mikro, mezo ve makro düzeylerde sınıflandırılarak geliştirilmeye devam etmiştir.

Bütün bu süreçte göçün kuramsallaştırılması, belli bir tanım etrafında şekillendirilmesi ve devletlerin öncelikli konularından birisi haline gelmesinin nedeni, aslında göç eden kişilerin göç ettikleri ülkeye nasıl entegre olabilecekleri ile ilgilidir. Özellikle tarih boyunca periyodik göç dalgaları yaşamış ülkeler, gelen kişileri kendi toplumlarına ne şekilde entegre edeceklerini, düzenleri ve belki de etnik kimlikleri bozulmadan beraber yaşama yollarını düşünmüşlerdir. Belli bir formül geliştirme ihtiyacının temelinde bu soruların yarattığı çözümsüzlükten doğan panik yatmaktadır. 20. yüzyılın başlarında gerçekleşen Avrupa göçünden itibaren bilim insanları ve düşünürler, göçmenlerin uyum süreçleri üzerine düşünmüşler ve bu konu hakkında fikirler üretmeye başlamışlardır. Ortaya atılan önemli görüşlerden biri de göç ile ilgili yapılan araştırmalara uzunca bir süre egemen olan klasik asimilasyon teorisidir.

1.1 Klasik Asimilasyon Teorisi, Ortaya Çıkışı ve Varsayımları

Klasik asimilasyon modelinin çıkış noktasına baktığımızda, tarih boyunca kitlesel göç hareketlerinin en yoğun yaşandığı ülkelerden birisi olan Amerika Birleşik Devletleri karşımıza çıkmaktadır. Amerika kıtasına olan göçlerin baş aktörü Avrupa'dır. Oradan gelenlerin uyum süreçlerini inceleyen bilim insanları, birbirini takip eden nesillerin Amerikan kültürüne ve yapısına asimile olacağı yönünde tezler ortaya atmaya başlamışlardır. Göçmen aileler yavaş yavaş İtalyan, Alman, İrlandalı, Polonyalı veya Yahudi olmaktan çıkıp Amerikan hayatı sürmeye başlayacaklar ve böylece etnik kimlikleri de bu yönde bir dönüşüme uğrayacaktır. Bu bağlamda göçmenlerin adaptasyon süreçlerine ve yeni hayatlarına ev sahipliği yapan Amerika, Chicago Okulu ile beraber göç yazınına bir müddet önderlik edecek olan klasik asimilasyon teorisini başlatmıştır (Miller ve Peguero, 2018:35).

Amerika'nın Illionis eyaletine bağlı bir şehri olan Chicago, 20.yüzyıl ile beraber kentin tamamını temelden değiştirecek etkili ve büyük bir göç dalgası yaşamıştır. 1830'lu yıllarda 500'den az nüfusu olan bu küçük kasabanın 50 yıl sonra gelen göç dalgası ile 500.000 kişiye kapılarını açtığı

düşünülmektedir. 1910 yılına gelindiğinde haritada küçük bir nokta olarak görünen Chicago kendi halinde bir kasaba olmaktan çıkmış ve 2 milyon kişiye yurt olmaya başlamıştır (Bulmer, 1984:60). Nüfusunun yaklaşık dörtte üçünü göçmenler ve çocuklar oluştururken, Amerika'nın büyüme-ye başlayan diğer birçok şehri gibi aldığı göçler ile anılmaya başlamıştır. Chicago'nun yaşadığı bu kentsel genişlemeyi tanımlamak, göçmenlerin uyum durumlarını özetlemek için Park ve Burges çalışmalar yapan ilk kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Hızlı bir şekilde gelen bu onlarca grubun asimilasyon sürecini araştırmaya koyulmuşlardır (Shaw ve MckKay, 1942:141). Park ve Burgess'in (1921:735) dediği gibi, kişi ve grupların anılarını, duygularını, tarihlerini ve davranışlarını paylaşarak yaptıkları iç içe geçme ve kaynaşma süreci asimilasyondur. Aynı şekilde Park, sosyal asimilasyonu betimlerken de 'farklı ırksal kökenlerin ve kültürlerin işgal edildiği süreçler dizisi' tabirini kullanmıştır. Chicago'ya gelen Avrupalı gruplar, kendi ülkelerinde çoğunlukla kırsal yerlerde yaşayan insanlardı ve gelir gelmez kent ortamına, aile hayatından ebeveynliğe, toplumsal cinsiyet rollerinden yeni endüstriyel iş kollarına kadar hayatlarını değiştirmek ve uyum sağlamak zorunda kalmışlardır (Alba ve Nee, 2003:70). Park ve arkadaşları, göçmen grupların giderek İngilizceyi yaygın kullanmaya başladıklarını, geleneksel dillerinin nesiller ilerledikçe kaybolmaya başladığını gözlemlemişlerdir. Amerikan medyası ve reklamcılığına maruz kalan gruplar tüketim kalıplarını da değiştirmiş, günlük yaşamlarında bir Amerikalı gibi yiyip içmeye başlamışlardır (Miller ve Peguero, 2018:37). Chicago Okulu akademisyenleri, birkaç nesil sonra göçmenlerin artık göçmen statüsünden çıkıp Amerikan yaşamına entegre olan 'Amerikalılar' olduğunu görmüşlerdir. Böylece tüm bu tarihsel süreç içerisinde klasik asimilasyon modelinin temelini oluşturan ilk iddia, grupların zamanla çoğunluğa maruz kalarak toplumun geri kalanı ile benzer hale geleceği düşüncesidir. Chicago Okulu akademisyenleri asimilasyonu ve entegrasyonu anlatırken bu durumu kaçınılmaz, durdurulamaz ve doğal bir süreç olarak kabul etmişlerdir. Asimilasyon döngüsünü temas, rekabet, konaklama ve nihai son olan asimile ile ifade eden Park, farklı kültürlere ve tarihe sahip birçok grubun Chicago'nun merkezine yerleşmelerinden doğan sebeple bir sonraki kuşakların artık ana akım orta sınıf Amerikan yaşamına karıştıklarını söylemiştir. Bu modele göre, göçmenler geleneklerine, kültür ve dillerine

olan bağılıklarını asimilasyon yolunda zamanla yitirecek ve özel günlere, aile toplantılarına, tatillere olan saygıları bir miras etkisi yaratarak nadi-ren anılmaya başlayacaktır (Gans, 1974:54). Aynı zamanda klasik modele göre, bu uyum süreci ekonomik başarıya ulaşmak için de gerekli bir adımdır. Çünkü Park ve arkadaşları göçmen grupların esasında yoksulluk nedeni ile başlattıkları göç macerasını Amerikan yaşamına entegre olmaları ile yavaş yavaş sonlandırdıklarını gözlemlemiştir. Yani ekonomik iyileşmeye de yol açan asimilasyon istikrar ve finansal başarıyı da getirecektir (Miller, 2018: 45). Etnik statü ve köylü kültürü gibi göç edilen yere götürülen kimlik, entegrasyonun önündeki bir engel olarak görülmektedir. Yaptıkları çalışmalarda İngiliz, Alman, İskandinav gibi Batı Avrupa gruplarını asimilasyon ölçeğinin ilk sırasına yerleştirmişlerdir. Polonya, İtalya, Rusya ve Doğu Avrupa gibi gruplar ise ortalara yerleştirilirken Orta Doğu son sıralarda yerini almıştır. Tensel renk farklılıkları bile asimilasyon önündeki engel olarak görülmüş, koyu renkli bireylerin daha zor adapte oldukları fikrine varılmıştır (Barkan, 1995:38). Göçmen grupların sosyal yaşamlarındaki mutluluk, ekonomik fırsatları yakalamak ve suçtan korunabilmek için ellerinde tuttukları tek anahtarın asimile olmak olduğu düşünülmüştür. Bu yüzden Chicago Okulu akademisyenlerinin asimilasyonu teşvik etmeleri ve bunun yararlı olduğunu söylemeleri olağan dışı bir durum olarak görülmemektedir.

Zaman ilerledikçe asimilasyon konusundaki tartışmalar büyümeye başlamış ve klasik asimilasyon teorisine ek varsayımlar gelişmiştir. Bunlardan bir tanesi Michael Gordon'ın varsayımlarıdır. Gordon, asimilasyonun kültürel ve yapısal olarak ayrılabilceğini söylemektedir. Bu iki kavram içinde kültürleşme asimilasyonu; göçmen kişinin ev sahibi toplumun dilini, davranışını ve inançlarını benimseyeceği bir süreçtir. Yapısal asimilasyon ise azınlık olan göçmen grubunun çekirdek toplumun sosyal kurumları ile bütünleştiği an tam olarak ev sahibi nüfusla eşit şartlarda yaşayacağı bir süreçtir. Çünkü Gordon'a göre yapısal asimilasyon olmasa bile kültürleşme asimilasyonun ilk adımıdır ve asimilasyonun hiçbir türü gerçekleşme bile kültürleşme her zaman gerçekleşebilmektedir. Özellikle içsel ve dışsal olarak ayrılan kültürde giyim tarzı, belli sözcük kalıpları ve beslenme alışkanlıkları kolayca değiştirilebilir fakat içsel kültürel özelliklerin barındığı

dini inançlar, etik değerler ve dil gibi temel bileşenler hemen unutulmak istenilecek kadar basitçe değişime uğrayamamaktadır. Ayrıca Gordon yapmış olduğu çalışmalarında, kültürleşme entegrasyonu tam olarak sağlansa bile birçok grubun ev sahibi ülkenin dilini, davranışını ve inanç biçimini benimsemesine rağmen dışlandığını gözlemlemiş ve ev sahibi kişiler tarafından toplumsal yapıyı bozdukları öne sürülmüştür (Gordon, 1964:77).

Klasik asimilasyon teorisine sonradan gelen katkılardan bir diğeri de Douglas Massey'in yapmış olduğu mekânsal asimilasyon modeli çalışmasıdır. Massey'e göre göçmenler ilk geldiklerinde, ucuz şehirleri, buldukları işe yakın kentleri ve düşük vasıflı işlerin bol olduğu mekânları tercih ederler. Dahası nerede yaşayacaklarını öylesine bir kararla seçmeyen göçmenler kendilerinden önce gelen arkadaşları, aileleri, akrabaları varsa onları takip ederek zincir göçü eğilimi gösterirler. Bu zincir göçü etkisi zamanla ev sahibi ülkenin belli kentlerinde göçmen yığılmasına sebebiyet vererek var olan toplumsal, kültürel ve sosyolojik yapılarda yıpranmalara ve yozlaşmalara neden olmaktadır. Bu olay yerli kişilerin yerini kaybetmelerine yol açarken, dışarıdan gelenlerin işgal olarak tanımlanmaya başlanır ve yerel kişilerde göçmenlere karşı anti hissiyatlar oluşmaktadır (Massey, 1985:318). Benzer şekilde yapılan diğer araştırmalar da göstermiştir ki göçmenler genellikle yeni geldikleri ortama uyum sağlamak konusunda tampon görevi gören tanıdık sosyal ve kültürel ortamda kendilerini daha güvenli hissetmişlerdir. Kısacası bu model asimilasyon konusunda tek yönlü ve düz bir çizgide oluşan göçmen entegrasyonunu anlatmaktadır (Peguero, 2018:35).

Bu bağlamda, klasik asimilasyon teorisinin ortaya attığı varsayımlara bakarak, tarih boyunca gerçekleşen göç hareketleri ile göçmenlerin uyum süreçlerini bu teori doğrultusunda incelemenin mümkün olduğu görülmektedir. Teorinin göçmenlerin entegrasyon süreci üzerindeki haklılığını test etmek için ilk kez 1957 yılında Almanya'ya misafir işçi statüsü ile geçici olarak gidecekleri düşünülen ancak gittikleri şehirlerde yerleşik hayata geçen göçmen Türk işçiler incelenecektir.

2. Almanya'ya Türk İşçi Göçü Dalgası, İstatistik Veriler ve Analizler

Dış göç, belli bir süre için çalışmak veya kalıcı olarak yerleşmek amacıyla ülke sınırı dışına yapılan göç hareketlerine denilmektedir (Özyakışır, 2013:8). Almanya ve Türkiye arasındaki köklü dış göç tarihi de Osmanlı Devleti zamanına kadar uzanmaktadır. Osmanlı Hükûmeti 1857'de Almanlara has, ülkeye sermaye getirmesi amacıyla özel bir göç yasası çıkartmış ve koşul olarak da göç edecek kişilerin çiftçi ya da zanaatkar olması şartını getirmiştir. Dolayısıyla iki ülkenin karşılıklı iş gücü ve göçmen ilişkisi aslında yaklaşık 150 yıllık bir geçmişe sahiptir (Mortan ve Sarfati, 2011: 14).

1957 senesinde Türkiye'den Almanya'ya olan göç ise tamamen misafir işçi alınımına yönelik bir göç şeklindedir. Savaş sonrası Almanya'sında yapısal bir iş gücü eksikliği vardı. Mevcut iş gücü kaynaklarının bu işçi eksikliğini karşılamaya yeterli olmadığı anlaşılmış, bu durumdan dolayı da yabancı işçi alımı zorunlu hale gelmiştir (Yano, 1998: 45). 1957 yılında liseden mezun olan 12 Türk kökenli kursiyerin mesleki eğitim almak için Almanya'ya gitmeleri ile Türkiye'den Almanya'ya olan ilk iş gücü göçü bu küçük grup sayesinde başlamıştır (Eşel,2008:176-181).

1961 yılına gelindiğinde hükümetler arası yapılan anlaşmalara Türkiye'nin de dahil edilmesi sayesinde Almanya'ya bu sefer 6.800 Türk işçi gönderilmiştir (Kuran ve Sandholm, 2007:21-26). Böylece 1973 yılından itibaren Türk göçmenlerin durumu, iş gücü göçünden çok aile birleşimi ve genel bir nüfus göçüne doğru evrilmiştir. 1980 yılından sonrası ise tamamen Almanya'ya yerleşimin başlaması ile kendini göstermiştir (Kızılıoçak, 2007:64).

Tablo 1: Yıllara Göre Almanya'daki Türk Nüfus

Yıl	Nüfus
1878	41
1961	6.800
1971	652.000
1981	1.546.000
1991	1.780.000
1998	2.110.000
2011	1.607.161

Kaynak: Almanya Federal İstatistik Kurumu

Almanya Federal İstatistik Kurumu verilerine göre, Osmanlı Hükûmeti ile başlayan iş gücüne yönelik göç yasası sonucu o yıllarda sadece Berlin şehrinde 41 Türk bulunmaktadır. Daha sonra giderek artan işçi göçü dalgası ile bu sayı 6.800'ü bulmuştur (Bekar, 2013:773).

Tablo2: İş-Kur Aracılığı ile Almanya'ya Giden Türk İşçi Sayısı

Yıl	Sayı
1961	1.476
1965	45.572
1970	96.936
1973	103.793
1986	17
1990	62
1993	1.999
2007	2.022
2011	882

Kaynak: İş ve İşçi Bulma Kurumu Verileri (1961-2011)

Önceki ismi İş ve İşçi Bulma Kurumu olan Türkiye İş Kurumu verilerinde 1961 yılından itibaren işçilerin bu kurum aracılığı ile Almanya'ya gitmeye başladığı görülmektedir. 1973 yılına kadar sayıda hızlı bir artış olmuş, bu yıldan sonra yine hızlı bir şekilde düşüş görülmüştür. Özellikle bu yıldaki düşüşün sebebi Almanya'nın işçi göçü alımını durdurmaya yönelik politikalarıdır. 1986 yılında 17 işçiye kadar düşmüş, 1996 yılında tekrar 2.443'e çıkan sayı bu yıldan itibaren artarak devam etmiştir (Bekar, 2013:774).

Tablo3: Türk İşçilerin Almanya'ya Göç Etme Nedenleri

Göç Nedenleri	%
Gelir yetersizliği	% 58.4
Yurt içinde iş bulamama	% 4.2
Yurt içindeki işinden hoşnutsuzluk	% 2.1
Yeni bir meslek sahibi olma	% 6.5
Eğitime devam etme	% 2.3
Yakınların yurt dışında olması	% 2.7

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Yurt dışında yaşama arzusu	% 14.2
Yaşanılan ortamdan uzaklaşma isteği	% 0.6
Diğer	% 9.0

Kaynak:DPT,1974:66

İstatistiki verilerden de anlaşılacağı üzere yıllara oranla sayıları artan Türk göçmenler artık kalıcı hale gelerek bir zaman sonra göç çalışmalarına konu olmaya başlamışlardır. Alman devlet adamları, akademisyenler ve halk tarafından Türk göçmenlerin ne şekilde entegre edilmesi gerektiği gündeme gelmeye başlamıştır. Aynı zamanda göçmen psikolojisi ve tavır üzerine çalışmalar yürüten araştırmacıların görüşleri değer kazanmış ve bunlar Almanya'ya uyarlanarak Türk göçmenler analiz sürecine dahil edilmiştir. Konuya dair, Almanya'da yaşayan göçmenlerin sosyal entegrasyonunu daha iyi anlayabilmek için araştırmalar yapan ve sosyal asimilasyon teorisini ortaya atan Esser (2000: 56-61) etkileşim ve maruz kalma yöntemi ile entegrasyon meselesinin çözüme kavuşturulabileceği fikrini geliştirmiştir. Böylece zaman ilerledikçe asimilasyonun hızlanması mümkün olacaktır. Örneğin Hollanda'nın, çokkültürlülüğü ve entegrasyonu kontrol altına almak için göçmenlere yönelik yaptığı bazı hak sınırlandırıcı politikalar Almanya'nın ilgisini çekmiş ve Türk göçmenlere uygulanmaya başlamıştır. Alman hükümetince alınan kararlar Türkler arasında olumsuz yorumlara sebep olurken yeni göç yasaları tepkilere yol açmıştır. Özellikle Türkçenin birtakım yerlerde kullanımının yasaklanması, Türkçe derslerin zorunluluktan çıkıp seçmeli gruba alınması, Türk göçmenlerin Almanya'ya daha çabuk uyum sağlamaları yönünde atılan adımlardandır (Şahin, 2010:103-134). Bu bağlamda asimilasyon teorisinin dediği gibi, ev sahibi ülkenin yaşam tarzına, politikalarına, kültürüne daha çok maruz kalmanın ülkeye olan uyumu hızlandıracağı ve göçmen grubunun nesil ilerledikçe tam entegre olmasına sebebiyet vereceği düşünülmektedir.

Alman gözlemci Friedrich Heckman ise Esser gibi yeni bir fikir ortaya atmaktan ziyade, göçmenlerin Almanya'daki durumlarını 4 boyutta genelleyerek klasik asimilasyon teorisinin varsayımlarını haklı çıkaracak noktalara değinmiştir. Bunlar; yabancı çalışanların büyük bir bölümünün kalitesiz ve vasıfsız işlerde çalışmasına, çoğunun kırsal kesimden geld-

iğine, prestijli olmayan bölgelerde yaşadıklarına ve birbirlerini tanıdıkları kentlerde yoğunlaştıklarına dair analizlerdir (Polat, 2008:119). Bu düşünceden yola çıkarak Federal Göç ve Mülteciler Dairesinin (BAMF) 2014 yılı verilerine baktığımızda, Türkler Almanya’da en çok Berlin, Köln, Frankfurt, Hamburg, Münih, Düsseldorf, Westfalen ve Kreuzberg şehirlerinde yaşamaktadır. Büyük bir bölümü ise bu şehirlere kendi ülkelerindeki kırsal kesimden gelmişlerdir. Almanya’ya, İç Anadolu bölgesinden gidenlerin çoğunluğu Afyon, Aksaray, Karaman, Kayseri, Konya, Nevşehir, Niğde, Sivas illerindedir. Doğu Anadolu’dan ve Karadeniz bölgesinden gidenlerin büyük bir bölümü Adıyaman, Amasya, Elazığ, Malatya, Tokat ve Tunceli illerindedir. Kırsal kesimden gidenlerin büyük bölümü şehir hayatına alışmamış, şehirlerden gelenlerin ise seküler hayatı zaten bilmeleri sebebi ile Almanya’ya uyumları daha kolay olmuştur. Kırsal kesimden gelip Almanya’nın sosyal hayatına alışamayan Türkler kendilerini daha çok İslam’a ve milliyetçiliğe vermişlerdir (Çınar, 2017:6-11). Bu veriler ve analizler asimilasyon modelinin zincir göçü eğilimini destekler niteliktedir. Yerel halktan daha kalabalık bir hale evrilmeye doğru giden belli şehirlerdeki yabancı kökenli nüfus artışı ise göçmenlerin kendilerini güvende hissetme, kimliklerini kaybetmek istememe ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır yorumu yapılabilmektedir.

Castles ve Miller (2008)’in yapmış olduğu çalışmaya bakıldığında, Alman ulusunu tanımlamak istediğimizde kabul gören tanım, doğum ve soy birliğine dayanmaktadır. Bu birlik düşüncesi kademeli ayrımcılığın (*differential exclusion*) söz konusu olduğu bir göçmen rejimine yol açmaktadır. Buna göre, kademeli ayrımcılık rejiminde, çoğunluk grubun göçmenleri ve onların sonraki nesillerinden olacak çocuklarını toplumun yapısını bozdukları iddiası ile ulusun üyeleri olarak kabul etmekte isteksiz davrandıkları analiz edilmiştir. Bu analizi Gordon’un tezleri ile harmanlayacak olursak, göçmen grup istediği kadar kültürel bağlamda asimile olsa bile ev sahibi ülke onları kabul etmekte zorluk çıkartabilmektedir. Bu sebeptendir ki Türkler bir takım ırkçı saldırılara maruz kalmışlardır. Örneğin 2008 yılında bir Türk ailenin kaldığı evi ateşe veren Almanya’daki ırkçı grup “Ausländer Raus!” (Yabancılar Dışarı) şeklinde sloganlar atarak uzaklaşmışlardır (İHA,2008).

Genel olarak asimilasyon teorisi, azınlık grupların hakim kültüre ve kimliğe entegre olmasını istemekte ve geldikleri yerdeki kimliklerini yaşatma girişimlerini aslında reddetmektedir (Verkuyten, 2010:269). Farklı olanı kabullenmeyi desteklemek, süreç açısından zorlu ve ev sahibi ülke vatandaşları tarafından katı tavırlarla reddedilebilmektedir. Göçmenler üzerindeki bu baskı olumsuz etkiler yaratmaktadır. Dönüşme mecburiyeti, grupları uyumlu olmaya sevk etse bile kişilerin zamanla marjinalliğe doğru evrildiği düşünülmektedir. Bu amaçla, azınlık toplulukların ya da göçmenlerin sonraki nesillerinin marjinalleşmelerinin önlenmesi, kendilerini ötekileştirilmiş hissetmelerinin ortadan kaldırılması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma diğer entegrasyon çalışmaları gibi bireylerin toplumda var oldukları kimliği terk edip tamamen asimile edilmelerinden ziyade, kendilerini topluma ait hissedip hissetmediklerine odaklanmaktadır. Diğer bir deyişle çalışmanın temel amacı, klasik asimilasyon teorisince önerilen varsayımların Türk diasporasının üzerinde test edilmesini açıklamaktır. Böylece, Almanya'da yaşayan Türklerin tüm değerlerini terk edip tamamıyla asimile olarak bir Alman gibi hissedip hissetmedikleri ya da *salata kasesi*² örneğindeki gibi farklılıklarıyla topluma kendilerini kabul ettirip ettirmedikleri ve ait hissettikleri çerçevede entegre olup olmadıkları ölçülmek istenmektedir.

Bu nedenle çalışmada, ev sahibi ülke konumundaki vatandaşların davranışlarından ve göçmenlerin asimilasyon süreçleri ile ilgili literatürdeki benzer ya da farklı çalışmalardan bahsedilecektir. Daha sonra Almanya'daki Türk göçmenlerin uyum süreci, 107 kadın 63 erkekten oluşan 170 kişinin katıldığı anket çalışmasının verileri baz alınarak açıklanmaya çalışılacaktır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Birsen Şahin (2010), "Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme" isimli çalışmasında Almanya'daki Türk göçmenlerin sosyal entegrasyonunu ele almaktadır.

2 Salata kasesi metaforu çokkültürlü toplumlarda farklı kültürlerin entegrasyon sürecinde kendi kimliklerini ayrı tutarak sürdürmelerini açıklamaktadır. Tüm kimlikleri tek bir potada eritip, yalnızca tek bir ürün çıkarmayı amaçlayan Eritme kabı metaforunun aksine, salata kasesi metaforunda herkes kendine has kimliği ile kaseinin içinde yerini almaktadır (Mahfouz,2013:4).

Temel amacı ise kendi kültürünü devam ettirme ve Alman kültürünü benimseme düzeyinin kuşaklar arası farklılığına bakıp bu etkileşime neden olan faktörleri araştırmaktır. Bu faktörleri yorumlayabilmek için çoklu hiyerarşik regresyon tekniğini kullanmıştır. Entegrasyon kavramını, sosyal entegrasyon bağlamında inceleyerek Türk göçmenlerin Almanya'ya entegrasyonunu kültürleşme teorisi ile kuşaklar arası karşılaştırarak analiz etmiştir. Araştırma sonucu, 2. kuşak neslin eğitim ve kazanç hususlarında Alman kültürüne daha kolay adapte oldukları, Türk göçmenlerin etnik kültürlerini yaşama ve Alman toplumuna uyum sağlama derecelerinin kuşaklar arasında farklılaştığı, 2. ve 3. nesil kuşakların kültürel bağlamda daha kolay asimilasyona uğradıkları sonucuna varmıştır.

Derya Güngör (2014), 2. kuşak Avrupalı Türklerin entegrasyon ve uyumunu ölçmeye yönelik yaptığı çalışmasında, 1971 yılında işçi göçü nedeni ile Belçika'ya giden bir ailenin asimilasyon analizini farklı sonuçlandırmıştır. Bu ailenin tam olarak adapte olamadığını, sonraki kuşaklarda doğan çocuklarının da kendilerini huzursuz ve rahatsız hissettiklerini söylemiştir. 21 yaşında kızları ile yapılan röportajda genç kızın, ailesinin onlara her zaman katı davrandığını kendilerini Belçika'da kaybetmemek için hep korumacı yaklaştığını, kültürel kimliklerini kaybetmemek için anne babaya her zaman saygılı ve itaatkar olmalarının öğretildiğini söylemiştir. Bu nedenden ötürü Belçika'nın kültürü ve toplumsal yaşantısına kendisini biraz uzak hissettiği bilgisi kaydedilmiştir. Güngör, Müslüman ülkelerden Avrupa'ya olan göçlerde değer ve inanç farklılıklarının entegrasyonun önüne geçebileceğine yönelik soruya kültürleşme kuramını referans alarak yanıt aramış ve çıkan sonuçla çalışmasını doğrulamıştır. Özetle; Batı Avrupalılar, göçmenleri Avrupa kültürüne bir tehdit olarak görmekteler ve Türkler için ise Avrupa kültürü ile özdeşleşmek kendi kültüründen vazgeçmek anlamına gelmektedir.

Sezen Ceceli Köse (2012), Hollanda'daki Türk göçmenlerin entegrasyonuna ilişkin çalışmasında göçmen politikaları oluşturan Hollanda'nın Türk kökenli grupları öteki kültür olarak gördüğünü ve bu yüzden de bu ülkede yaşayan Türklerin uzun bir süre yok sayılma, dışlanma gibi olaylara maruz kaldıklarını gözlemlemiştir. Hem teori hem yöntem hem de mekansal açıdan farklılık gösteren bu çalışmada ev sahibi ülkenin göçmen

grupları kabullenmek istemediği görülmüş ve politika değişikliğine gidip doğru olanı bulmaya çalışan Hollanda'nın Türk göçmenler üzerindeki entegrasyon etkisi incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda 1. kuşak Türk göçmenlerin çoğunluğunun ayrıştırılarak marjinalize olmaya itildiği gözlemlenmiş, sonraki kuşakların ise Hollanda kültürü ile aralarındaki farklılıkları kabul ederek uyumlu olmayı tercih etmek için çabaladıkları dile getirilmiştir. Mülakat tekniği kullanılan çalışmada Hasan U. "Hollanda'ya aitim ama Hollandalı değilim" türevinde cümleler kurmuş, Ebru T. ikinci vatanları olarak Hollanda'yı gördüklerini söylemiş, fakat Türkiye'de de kabul görmediklerini, oraya dönseler bile uyum sağlayamayacaklarını söyledikleri için en iyi yolun Hollanda'da kalmak olduğunu belirtmiştir. Yasin K. ise kültürel anlamda zorluklar çektiğini, sosyal çevreye sahip olduğunu, fakat iş çıkışı alkol tüketmek isteyen arkadaşlarına inandığı din gereği katılamadığı için bir süre sonra aralarına mesafe girdiğini ve bu nedenle yalnızlaşmaya başladığını belirtmiştir. Köse'nin araştırmasından çıkarılacak sonuçlara baktığımızda, Hollanda kökenlilerin kültürel dışlamayı içeren tutumları Türklerin korkularının artmasına yol açmıştır. Hollanda ve diğer Batılı toplumlar için Türk göçmenler uzunca bir süre tehdit olarak algılanmışlardır. Aynı zamanda göçmenliğin Hollanda siyasetine malzeme edilmesi yaşanan olumsuzlukları ve endişeli göçmen psikolojisini tetiklemektedir. Hollanda'nın bu iniş çıkışlı ruh hali ülkeye sonradan gelen farklı kökendeki grupların ev sahibi ülkeye eklenmesini engellemektedir.

Hüseyin Ekşi vd. (2015), Almanya'daki Türklerin aile değerleri üzerine yapılan çalışmaların eksikliğinden ötürü bu alanı araştırma gereği duymuşlardır. Türk ailelerin değerlerine olan eğilimlerini ölçmeye yönelik yapılan çalışmada göçmenlerin aile değerleri ile ilgili olabilecek kuramlardan olan kültürleşme ele alınmıştır. Küme örnekleme yöntemi kullanan Ekşi vd., verilerini aile değerleri ölçeği ile toplamışlar ve katılımcılara tek yönlü varyans analizi tekniğini uygulamışlardır. Aile değerlerine ilişkin bulguları çocuğun değerleri, akraba ilişkileri, duygusal bağ, evliliğe ve cinselliğe bakış şeklinde sınıflandırarak 13 alt gruba ayırmışlardır. Yapılan çalışma sonucu, çocuk yetiştirme tarzlarının zamanla Batı kültürüne benzemeye başladığını görmüşler, kolektif Türk aile bilincinden uzaklaştığını

daha özerk ve bireyci yaşanıldığı olgusuna ulaşmışlardır. Ancak hâlâ aileye ve büyüklere saygı, akrabalarla iyi ilişki kurma gibi bazı geleneksel özellikleri sürdürmek için çaba harcadıkları da katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerin globalleşme sürecinden fazlasıyla etkilenmeleri ve Batı kültürüne maruz kalmalarının sebebi kültürleşme kuramının varsayımları ile ilişkilendirilmiştir.

Erdal Aksoy (2010), Almanya’da yaşayan 3. kuşak Türklerin kimliklerinden ötürü yaşadıkları ayrımcılığı araştırma konusu olarak ele almıştır. Örneklem olarak Hamburg’daki 13-19 yaş arası Türk öğrencileri seçen Aksoy, anket tekniği uygulamış ve çalışmasını Bogardus ile Brown’un kuramı üzerine inşa etmiştir. Kaliforniya’da yaşayan Amerika halkı ile, Çinli, Japon, Filipinli ve Meksikalı göçmenler arasındaki ilişkiyi konu edinen Bogardus, göçmen kişilerin davranışlarındaki tekrar ve benzerliklerin ırksal ilişki devreleri oluşturmak için yeterli olduğunu savunmuştur. Bu devreleri 7 maddede belirlemiştir. Bunlar; merak, ekonomik katılım, endüstriyel ve sosyal karşıtlık, yasal karşıtlık, ılımlı eğilimler, sakinlik ve ikinci kuşak problemleridir. Brown ise maddelere uygun bütün ırksal çatışmaları tanımlayarak bunların doğal bir tarihi olduğunu ileri sürmüştür. Aksoy çalışmasında, ankete katılan grubun aile yapısını, ana dili ve Almancayı bilme seviyesini ve yaşadığı toplumda maruz kaldığı ayrımcılık düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Bulgulara bakıldığında, Türklerin farklı şekillerde dışlandıklarını hissetmeleri pozitif yöndedir. Okulda, sokakta, resmî dairelerde bir şekilde kimliklerinden ötürü ayrımcılığa ve kötü tutumlara maruz kaldıklarını dile getirmişlerdir. Çalışmadan çıkarılacak sonuç, 3. kuşak Türk neslinin buldukları mekanlarda ve muhatap oldukları ev sahibi ülke yurttaşlarının gözünde suçlu oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda işe yaramaz olarak görülen göçmen çocukların aslında tam aksine okullarında çok başarılı oldukları ve farklı alanlara yeteneklerinin de olduğu gözlemlenmiştir. Başarısız olmalarındaki faktör olarak ise öğretmenleri ile yeteri düzeyde iletişime geçemeyerek kendilerini yalnız hissetmeleri tespit edilmiştir.

Sefer Yavuz (2013), göç konusunu, göçmenlerin yaşadıkları entegrasyon sorunu bağlamında genel olarak ele almış ve spesifik bir ülke belirlemeden bütün Avrupa’yı örnekleme dahil ederek

Türklerin uyum süreçlerini aile, din ve dil ekseninde yorumlamıştır. Dil, din ve aile üçgeninin toplumla uyum sürecine olan etkisini analiz etmek araştırmanın hedefleri arasındadır. Teorik çerçeve sunmamış, sadece istatistik verilerden yararlanarak entegrasyon aşamasında dil, din ve aile meselelerini ayrı başlıklar halinde ele almıştır. Yavuz, uyum problemlerini sosyo-kültürel bağlamda ele aldığı ortaya çıkan sorunların en yaygınları; dini tutum ve tavırlar, ibadetler, dil sorunu, yabancı düşmanlığı konuları olarak belirlemiştir.

Cahit Gelekcı (2014), çalışmasında mekansal olarak Avusturya'yı ele almış ve buradaki Türk göçmenlerin durumunu evlilik bağı ile yorumlamıştır. Avusturya'ya göçe sebebiyet veren durumları, bunun evlilik bağı ile bir ilgisinin olup olmadığını konu edinen Gelekcı, ekonomik kuramlar ve ilişkiler ağı kuramından yararlanmıştır. Haziran 2012-Eylül 2012 tarihleri arasında alan araştırması yaparak çalışma grubunu 18 yaş ve üzeri Türklere seçmiştir. Anket, mülakat ve odak grup görüşmelerinden faydalanarak verileri yorumlamıştır. Araştırma bulgularına göre Avusturya, Türkiye'nin emek göçü açısından samimiyet kurduğu ülkelerden bir tanesidir. Süreç içerisinde diğer ülkelerden farklı olarak Avusturya, uyguladığı göç politikalarıyla bölgeye yapılan sürekli göçe zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda göçmenlerin Türkiye'de yaptıkları evlilikler ve göçmenlerin kurduğu ilişkiler sonucunda ülkeye göçler artmıştır. Türk göçmenlerin evlilik konusunda din, dil ve kültür gibi bağlara önem vermesinden ötürü kendi ülkelerinden kişilerle evlenerek Avusturya'ya geldikleri ya da Avusturya'da yaşayan Türklere evlenmeyi tercih ettikleri görülmüş özellikle dinin göçmen grupları arasında evlilik için belirleyici faktör olduğu anlaşılmıştır. Kültürel değerlerin korunması gerekliliği itibar kavramı ile özdeşleştirilmiş, Türk göçmenlerin sadece bireysel değil toplumu düşünerek de yaşadıkları kanısına varılmıştır. Ayrıca çalışmanın bir diğer sonucu olarak evliliğin sadece kültürel değerlerin devamı olarak görülmediğini aynı zamanda sürekli göçe esas aracı olan bir rol oynadığını da görmekteyiz. Almanya'daki Türk göçmenlerden farklı olarak Avusturya'daki göçmen grupları Türkiye ile olan bağlarını hiç kesmemiş ve düzenli olarak gidip gelerek akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerini canlı tutmaya özen göstermişlerdir.

Hatice Parlak (2014), çalışmasında göçmen Türk ailelerinin ana dilleri üzerindeki hakimiyetlerini incelemiştir. Topluma uyum sağlayabilmek için kendi dillerinden ziyade ev sahibi ülkenin dilini ön planda tutan göçmenlerin kuşaklar arası dil kayıplarını ve körelmelerini önleyebilmek için Avustralya hükümetince Türkçe eğitimler verilmektedir. Araştırma, Viktorya eyaletinde yaşayan ve hafta sonları çocuklarını Türkçe dil kursuna yollayan velilerin Türkçe diline olan tutumlarını ölçmek niyetindedir. Betimsel ve içerik analizi yönteminden yararlanılarak veriler arasında neden sonuç ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır. İkinci kuşaktan sonra bireylerin ana dillerindeki zayıflığa temel neden olarak ailenin tutumu gösterilmiştir. Bir diğer dil kaybı nedeni ise 2. kuşak sonrası çocukların toplumdaki dışlanmak, alaya ve hakarete maruz kalmak istemedikleri için İngilizceye odaklanmayı daha çok tercih etmeleridir. Bu yüzden ana dilde körelme ve bir ilgisizlik başlamaktadır. Çalışmanın amaçları arasında öğrencilerin dil kayıplarına engel olmak isteği yatmaktadır. 59 veliye 20 dakika sürecek şekilde anket dağıtılarak bulgular elde edilmiştir.

Ayşe Mahinur İnan (2012), Türk göçmenlerin kimlik algısını, entegrasyon süreçlerini, aitlik hislerini, yaşadıkları deneyimleri ve karşılaştıkları zorlukları ele almıştır. Uzun yıllar boyunca çokkültürlülük kapsamında şekillenen Avustralya, Türklere de ev sahipliği yapmış ve kültürel çeşitlilik ile adlandırılan bir ülke haline gelmiştir. Anket ve saha çalışması ile zenginleştirilen araştırma bu konudaki tez çalışmasının literatürde az olmasından ötürü yapılmıştır. Alan araştırması Avustralya'daki Türk göçmenler ile yapılmış ve göçün temel sebebinin ilk olarak ekonomik olduğu sonradan evlilik, eğitim, iltica şeklinde çeşitlenmeye başladığı kaydedilmiştir. İki gruba ayrılan Türklere ilgili Avustralya toplumunda iki ayrı düşünce hakimdir. İlki, işsizlik maaşı ile geçindikleri, ikincisi ise çok çalıştıkları yönündedir. Diğer ülkelerdeki göçmen gruplara oranla Avustralya'daki grubun kendi içinde daha kapalı, Türk kimliğini sürdürmek konusunda ısrarlı ve ülkesi ile bağımlı her zaman canlı tutma isteği ile dolu oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca konum olarak Türkiye'den çok uzakta olmalarından ötürü Türk devletinin gözünde diğer göçmenlere nazaran daha az değerlerinin olduğu düşüncesi kişiler arasında yaygın bir kanı olarak gelişmiş ve bu durumdan ötürü kendilerini yabancı bir ülkede yalnız his-

settiklerini belirtmişlerdir. İnan'ın çalışmasından çıkarılan bir başka sonuç ise çokkültürcülük politikasının hakim olduğu ülkede yaşayan Türklerin kendi kültürlerini yaşatmaya devam etme istekleri Avustralya hükûmeti tarafından desteklenmekte ve hoş karşılanmaktadır.

Literatüre ilişkin yapılan incelemelerden çıkarılan sonuçlar şöyle sıralanabilir: Genelde araştırma konularında kullanılan teorik alt yapı sürekli çokkültürcülük zeminine oturtulmuş ve klasik asimilasyon teorisi ile yapılmış analizler eksik bırakılmıştır ya da tercih edilmemiştir. Kaynak taramasında fark edilen bu eksiklik, Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerin klasik asimilasyon teorisi çerçevesinde incelenmesine dayanan bu çalışmayı özgün ve göç yazını için gerekli kılmaktadır. Bir diğer nokta ise çalışmalar sıklıkla sosyo-kültürel bağlamda olmuş, kişilerin kültür değişimlerine olan yatkınlıkları ve yahut istekli tavırları göz ardı edilmiştir. O sebeple araştırmamızda Türk göçmenlerin Alman kültürü ile gösterdikleri uyum, yemek yeme alışkanlıkları, Batı ülkelerinin özel günlerine olan olumlu yaklaşımları, Almanlara özgü süslemeleri kullanmak istemeleri gibi gündelik hayatın içindeki dönüşümleri yapılan anket ile test edilmek istenmiştir.

4. ARAŞTIRMA MODELİ

4.1 Araştırma Hipotezi

1960'lı yıllarda Almanya'ya başlayan yoğun göç dalgasının sosyo-ekonomik etkilerinden ziyade Türkler üzerinde sosyo-kültürel tesirleri bulunmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak araştırmanın konusu, Türk göçmenlerin yıllar içinde Almanya'ya olan sosyo-kültürel entegrasyonlarıdır. Amaç ise misafir işçi etiketi ile göç eden 1. kuşak Türklerin zamanla kalıcı hale gelmeleri ile sonraki kuşaklarla beraber Alman toplumsal yapısına uyumlarının hangi yönde olduğunun ölçülmesidir. Göçmenlerin uyumlu ve huzurlu bir asimilasyon süreci geçirebilmeleri için var olan etnik kültürlerini korumak isterlerken gittikleri toplumun kültürel ve toplumsal yapılarını zamanla benimsemeleri gerekmektedir. Böylelikle bu durumun sonraki kuşaklara da aktarılacak yüksek düzeyli bir entegrasyon sağlanabileceği düşünülmektedir. Tüm bunlara bakıldığında, kendi kültürlerini korumaya çalışan Türklerin topluma entegrasyonlarını, uyumlarını ölçmek, kültürel

dönüşümlerini analiz etmek, bunları yaparken de varsa 1. kuşak ve 2. kuşak göçmenlerin toplumdaki pozitif ya da negatif etkilerini görmek isteği çalışmanın hedefleri arasındadır. Bu çerçeveden bakıldığında araştırma teorik zeminde desteklenmek istenmiş, böylece göç literatürüne uzun bir süre önderlik etmiş klasik asimilasyon teorisi bakış açısı Almanya'ya giden Türk gruplarının sosyo-kültürel bağlamdaki uyum analizinde tercih edilmiştir. Ankette katılımcılara yöneltilen kültürel ve toplumsal entegrasyona ilişkin soruların cevaplarını bu teori ile incelemek, analizin doğrulanabilir olması ve ispatı için makuldür. Çalışmanın kapsamına, Almanya'da doğan ve 18 yaşından büyük Türkler dâhil edilmiştir. Bu kişilerin Almanya'ya yerleştikten sonra ana dilleri, sahip oldukları çevre, ait hissettikleri kimlik, tükettikleri gıdalar, kutladıkları bayramlar ve kendilerini hangi ülkeye adapte etmeye çalıştıkları gözlemlenerek, 1. nesilden 3. nesile doğru gidildikçe entegrasyon seviyesinin de lineer olarak artması beklenmektedir.

Asimilasyon teorisine göre göçmen gruplar için entegrasyonun eninde sonunda kaçınılmaz olduğu bir gerçektir. Bu açıdan çalışmanın teorik çerçevesi, Chicago Okulu akademisyenleri tarafından başlatılan ve yukarıda uzunca açıklanan klasik asimilasyon teorisine dayandırılmıştır. İlkbaşlarda misafir işçi olarak giden 1. kuşak Türklerin gittikleri bölgelerde zamanla kalıcı hale gelmelerinden yola çıkılarak araştırmanın genel hipotezi oluşturulmuştur. Bu kişilerin kendilerinden sonraki kuşaklarla beraber Alman toplumsal yapısına sosyo-kültürel açıdan uyumlarının ne yönde olduğu tespit edilmek istenmiş, veriler bu doğrultuda oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.2 Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Daha önce bu konuda yapılan çalışmalar ışığında entegrasyon seviyesinin çok boyutlu bir şekilde incelenmesi ve analiz imkânı sunan anket tekniğinden yararlanılacaktır. Anket tekniği kullanılırken ölçek olarak 2011 yılında Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü lisansüstü öğrencisi Elif KÖMÜRÇÜ'nün "Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Sosyo-Kültürel Sorunları: Bir Entegrasyon Çalışması" adlı çalışmasında kullanmış olduğu ölçek kullanılarak, Almanya'da yaşayan Türk entegrasyon seviyesinin farklı alanlarda ölçülmesi planlanmaktadır. Bu sayede ekler bölümünde yer alan ölçekten de görüleceği gibi farklı parametrelerle Almanya'da ya-

şayan Türk diasporasının sosyo-kültürel ve toplumsal konularındaki entegrasyon seviyesi farklı boyutlarla ele alınabilecektir. Veri toplanmasında anket tekniği kullanılması sebebiyle etik kurul onayı gerekmektedir. Bu sebeple, çalışmanın etik kurul onayı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 31.12.2020 tarihli, E-64075176-050.01.01-128638 sayılı kararıyla Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır. Covid-19 süreci sebebiyle anket yalnızca çevrimiçi olarak Google formlar üzerinden dağıtılmış ve yine veriler bu sayede toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS programı aracılığıyla işlenerek, güvenilirlik ve geçerlilik testi için gerekli analizler yapıldıktan sonra, frekans değerlerine bakılarak çoğunluğun verdiği cevaplar saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, çalışmada değişkenlerin birbirleri ile olan ikili ilişkisinin tespiti için korelasyon testi yapılmış, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin ölçülmesi için ise regresyon analizi yapılarak sonuç elde edilmiştir. Çalışma, hipotezleri çerçevesinde ele alındığında da Türklerin sosyo-kültürel bazda uyum sağladığı varsayılmaktadır. Bu sebeple anketin ilk 8 sorusu demografik değerleri ölçmeye yönelik hazırlanmıştır. Toplumsal entegrasyona yönelik hazırlanan kısımda ise ilk 4 soru dil, 5-12 arasındaki sorular birey kimliği ve aidiyetine dair iken, 13-15 arasındaki sorular bireylerin sosyo-kültürel etkinliklerine dair olmuştur. 16 ve 35 arasında ise Alman hayat tarzına yönelik sorular yer almaktadır. Bu sayede demografik veriler ışığında, bireylerin entegrasyonunda kuşaklar arası, cinsiyetler arası, gelir grupları ve eğitim düzeyleri arasında fark olup olmadığı ölçülmeye çalışılacaktır. Bireylerin entegrasyonunun ölçülmesi ise 16 ile 35. sorular arasındaki Alman yaşam stiline kendilerini ne kadar yakın hissettiklerine dair verdikleri cevaplar doğrultusunda değerlendirilecektir. Parametreler, klasik asimilasyon teorisince öngörülen tam entegrasyon için gerekli olan dil, yaşanılan bölge, yaşam tarzı ve aidiyet gibi kavramlar ışığında oluşturulmuştur. Bu sayede ankete katılan bireylerin Alman hayat tarzına entegre olup olmadıkları çok yönlü bir şekilde analiz edilebilecektir.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Sosyo - Demografik Bulgular

Katılımcıların özelliklerine bakacak olursak, katılımcıların %74.7'si kadın %25.3'ü erkeklerden oluşmaktadır. En çok Ege ve Doğu Anadolu bölgelerinden Almanya'ya göç ettikleri tespit edilen bu kişilerin %82.4'ü bekâr, %17.6'sı evlidir. Örneklem grubunun eğitim düzeylerine baktığımızda büyük bir çoğunluğunun lisans, yüksek lisans veya doktora düzeyinde üniversite eğitimi aldığını görmekteyiz. 65+ yaş grubuna dâhil olan kişilerden bazıları ise lise ya da ortaokul seviyesinde eğitim aldıklarını belirtmiştir. Bu kişilerin meslek gruplarının ev hanımı, kuaför, tamirci, taksici ya da işsiz olduğu bilinmektedir. Geriye kalan ve üniversite okuduğunu belirten katılımcıların ise diş hekimi, mimar, mühendis, psikolojik danışman, pilot, yönetici, grafiker, öğretmen gibi sosyal hayatlarında diğerlerine oranla daha iyi bir yaşantı sağlayacak işlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Sosyo-demografik bulgulara genel olarak baktığımızda ilk olarak dikkat çeken unsur ise genç nüfus olarak değerlendirilebilecek 18-25 yaş arası kuşağın vasıflı işlere katılımlarının önceki nesillere ve yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu şeklindedir. 1. kuşak misafir işçi sınıfındaki Türk göçmenler gittikleri yıllarda çok fazla zorluk çekmiş, *hostel* denilen çalıştıkları yerlere ait kötü yerlerde konaklamışlar ve neredeyse Alman kökenli çoğu vatan-daşın tercih etmeyeceği işlerde çalıştırılmışlardır. Fakat şu anki 2. ve 3. kuşak sayılabilecek kişilere baktığımızda çoğunluğu Almanya'da doğmuş, büyümüştür ve dâhil oldukları meslek grupları ile gittikleri okullar Alman kökenli insanlarınki ile eş değerdir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde Gordon'un dışsal kültür unsurlarından biri olarak sayılabilecek eğitim düzeyi ile beraber ev sahibi kişilerin bulunduğu ortama rahatça girebilme yönünden asimilasyon sağlandığı söylenebilir. Genel çerçevede incelendiğinde, ilk nesil işçi konumunda görülmüş ve bu kişilere işleri bittikten sonra geri gidecekleri gözüyle bakıldığı için ne göçmen grupları ne de Alman devleti onları entegre etme çabasına girmiştir. Bu sebeple kalıcı olacağı belli olan gruplar, nesilleri ilerledikçe daha iyi yaşam şartlarına sahip olmaya başlamışlardır. Almanya ile entegrasyonda meslek grupları incelendiğinde birçok farklı meslekten katılımcı ile uyumun sağlandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda ankete en çok katılım gösteren kişilerin erkeklerden ziyade

genç kadınlar olması da 1. kuşak göçmenlerdeki gibi kadınların geri planda durmayarak, hayatlarının kontrolünü yabancı bir ülkede tek başlarına ele alabildiklerini göstermektedir. 1960'lı yılların verdiği dönemsel ve kültürel özelliklerin Türkler arasında cinsiyet eşitsizliğine belirgin bir şekilde etki etmesinden ötürü göçmen kişilerin ailelerinde erkeğin çalışma hayatına daha aktif katıldığı gözlemlenmiştir. Fakat zaman ilerledikçe kültür değişime uğramış ve çağın ilerlemesi ile kadınlar ön plana çıkmaya, çeşitli meslek gruplarında söz sahibi olmaya başlamışlardır. Anket sonuçlarından edinilen bulgular sonucunda ilk kuşak sonrası nesillerde kadınların hayatın birçok alanında daha aktif roller edindiği görülmüştür. Ankete katılanların genel özelliklerine dair tablolar çalışmanın ekler kısmında verilmiştir.

5.2 Sosyal - Toplumsal Entegrasyona İlişkin Bulgular

Bu bölümde toplumsal entegrasyonun boyutlarına dair bilgiler yer almaktadır. Bunlar, kişilerin ana dillerini, sahip oldukları çevreyi, ait hissettikleri kimlikleri ve tükettikleri gıda tercihlerinden kutladıkları bayramlara kadar kendilerini hangi ülkeye adapte etmeye çalıştıkları hususunda edineceğimiz verilerden oluşmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde öncelikle ölçek soruları bazında frekans değerleri referans alınarak genel bir değerlendirme verilecek, sonrasında ise SPSS 25.0 programı aracılığıyla yapılan veri analizleri sonuçlarına yer verilecektir.

İlk olarak ankete katılan 170 kişinin %26.6'sı Almanya'da doğmuştur. %19.5'i eğitim amaçlı Almanya'da bulunup sonradan oraya yerleşenlerden oluşmaktadır. %13.6'sı daha iyi iş imkânları yüzünden Almanya'da iken %1.8'i siyasi ve %11.8'i diğer nedenlerden ötürü Almanya'da yaşadığını belirtmiştir. Bu kişilere ana dillerinin ne olduğu sorulduğunda büyük bir kısmı, yaklaşık %92.9'u, ana dilinin Türkçe olduğunu söylerken geriye kalan %5.3'ü Almanca olduğunu söylemiş ve %1.8'lik kesim ise ana dilini ne Türkçe ne de Almanca olarak gördüğünü belirtmiştir. Gordon'un asimilasyonu kültürel ve yapısal olarak ayırdığı noktada katılımcıların ana dili ile ilgili verdikleri cevaplar yapısal asimilasyonun Gordon'un dediği gibi zor sağlanabileceğinin kanıtı niteliğindedir. Çünkü bu kişiler eğitim, iş, Alman dilini öğrenme, sosyal çevreye adapte olma gibi unsurlarda entegre olmayı başarsalar da kendi içlerinde kimliksel dönüşümlerini tamamen sağlayamamıştır. Bir kısmı hariç çoğunluğunun ana dil konusunda içten

içe hâlâ Türkçeyi benimsedikleri düşünülmektedir. Fakat aynı kişilere aileleri ile kurdukları iletişimde ağırlıklı olarak kullandıkları dil sorulduğunda %22.9'u hem Almanca hem de Türkçe karışık bir şekilde konuştuklarını söylemişlerdir. Bu durum hâlâ bir şekilde kendilerini ait hissettikleri ve kolayca unutmak istemedikleri değişmesi zor kimliksel özelliklerini yaşatmaya çalışan göçmen tavrına işaret etmektedir. Burada, Park ve arkadaşlarının asimilasyon modelinde öngördükleri bir varsayıma işaret etmek hiç de yanlış olmayacaktır. Bu varsayım, göçmenlerin gelenek, kültür ve dillerine olan bağlılıklarını zamanla yitirmeye başlayarak, özel günler, konuşulan diller, aile toplantıları ve tatil gibi unsurlarda karmaşa yaşayacakları varsayımıdır. Park ve arkadaşlarına göre göçmen kişiler günün sonunda en çok maruz kaldıkları unsurlara adapte olacaklar ve bir gün yaşanılan bölgenin toplumsal yaşamına tam asimile gerçekleşecektir. Entegrasyonu ölçmek amacı ile sorulan bir başka soru ise kendilerini tanımlarken en çok kullandıkları kimliktir. Bu bağlamda %61.6'sı kendini tanımlarken Türk demeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Fakat %5.6'sı kendini ne Türk ne Alman ne Kürt ne de Müslüman olarak gördüğünü söylemiş, %1.8'lik kesim ise kendini tam bir Alman olarak betimlemiştir. Bu çerçevede vurgulanması önem arz eden bir diğer konu ise katılımcılara sorulan eğitim düzeyi, Almanya'ya gitmeden önce yaşadıkları şehirlerin nereler olduğu, yaş ve cinsiyetleri gibi açık uçlu sorulara Almanca yanıt vermeleridir. Yine aynı şekilde yapısal asimilasyon içerisinde değerlendirilen kimlik unsurunun zor değiştiği ve kişilerin bu tür aidiyetlerden kolayca vazgeçmek istemedikleri görülmektedir. Arkadaş çevrelerini %63.5 oranla hem Alman hem de Türklerden oluşturan katılımcılarda, sosyalleşme bağlamında önceki kuşaklardan daha iyi konumda olduğu gözlemlenmiştir. Artık azınlık konumunda ya da gidecek gözüyle bakılan göçmen işçi sınıfında değil de yerleşik hayatın bir parçası olarak kendilerini kabul ettirdikleri ve yerel halkla rahatça çevresel ilişkiler kurdukları düşünülmektedir. Bu durum Alman yiyeceklerini yemeleri, çocuklarına Almanca isim verip vermeyecekleri sorulduğunda evet demeleri ve evlerinde Almanlara özgü süslemelerin bulunması ile açıklanabilmektedir. Bir diğer önemli nokta ise, katılımcılara kaç yıldır Almanya'da yaşadıkları sorulduğunda 1 yıldan 48 yıla kadar değişen cevaplarla karşılaşmıştır. 27 yıl, 35 yıl gibi uzun süreli zaman zarflarında Almanya'da yaşayan katılımcılarımız kendilerini artık Alman-Türk olarak

gördüklerini belirtmişler; Türk bayramlarından çok Alman bayramlarını kutladıklarını, çocuklarına Almanca isimler koymakta bir sorun olmayacağını ve evde sadece Alman yemekleri yediklerini ifade etmişlerdir. Bu çerçeveden bakıldığında kısa süreli eğitimler için gidenler hariç uzun süredir Almanya'da yaşayan, aileleri Türkiye'den Almanya'ya göç eden 2. ve 3. kuşak nesillerin büyük oranda entegre oldukları ve kendilerini ilk nesle göre Almanya'ya daha uyumlu hissettikleri görülmektedir. Aynı zamanda göç eden kişilerin Türkiye'de yaşadıkları yerleri coğrafi bakımdan incelediğimizde bu yerlerin çoğunlukla Doğu Anadolu, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege olduğu görülmektedir. Özellikle asimilasyon teorisinin ilk yıllarında ortaya atılan gözlemlere göre kırsal kesimden kente göç eden kişilerin uyum sağlarken zorlandıkları, yaşayış tarzlarını kent hayatına adapte etmek ile meşgul oldukları belirtilmiştir. Bu bağlamda, verilere göre genç katılımcıların büyük çoğunluğu; kırsal yaşamın getirdiği durumların ne olduğunu bile bilmediklerini, çoğu kent yaşamı içerisinde doğup büyüdüğü için ilk nesil gibi bu tür sıkıntılar çekmediklerini belirtmişlerdir.

Anket verilerinin SPSS programı aracılığıyla incelenmesi için öncelikle *Excel* formatında gerekli düzenlemeler yapılmış ve bu veriler daha sonra programa aktarılmıştır. SPSS aracılığıyla ilk olarak kayıp veri analizi yapılmış ve bu bağlamda, normalde ankete katılan 182 kişi olmasına rağmen, öncelikle kayıp veriler, veri analizi literatüründe de belirtildiği üzere (Honghai vd,2005:583) en sağlıklı kurtarma yöntemi olan regresyo ile analiz edilmiştir. Ancak ankete katılıp, tüm sorulara aynı cevapları verdiği tespit edilen ve veri setinin güvenilirliğini etkileyeceği düşünülen katılımcıların cevapları ekarte edilmiştir. En son olarak bu çerçevede ankete katılan kişi sayısı 170 olarak veri seti analizleri için hazırlanmıştır. Ankette ters kodlama yapılarak, katılımcıların ilgilerini ve dikkatlerini maksimum düzeyde tutmak amaçlanmıştır. Bu sebeple ters kodlamaya gidilerek tüm sorularının yönlerinin paralelliği sağlanmıştır. Veri seti ilk olarak çalışmanın güvenilirliğinin ölçülmesi için, *Cronbach's Alpha* değerlerine bakılmak üzere güvenilirlik testine sokulmuştur. Bu bağlamda, faktörlerin değerleri güvenilirliği yüksek bulunmuştur (Appendix:Ek.3:SPSS Analiz Sonuçları). Güvenirlik analizi sonrası ise verilerin faktör dağılımı için faktör analizi yapılmış ve ölçek hazırlık sürecinde de öngörüldüğü gibi ölçekte-

ki soruların dört faktöre dağıldığı tespit edilmiştir. Ancak ölçekteki 16. ifadenin üç faktöre de eşit dağılımı gözlemlendiğinden 16. soru veri setinden çıkarılmıştır. Faktör analizinin yanı sıra faktörler için ifadelerin uyumluluğunun testi için korelasyon testi de yapılmış ve aynı faktör altında birbiriyle negatif korelasyona giren bir ifade tespit edilmemiştir. Faktör analizi sonrasında, her bir faktör için ortalama değerler, derinlemesine analiz için veri setinde hazırlanmıştır. T-testi, anova testi, korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmadan önce, literatüre göre veri setinin normalliği ve güvenilirliği kontrol edilmelidir. Veri setinin güvenilirliği daha önce *Cronbach's Alpha* değerlerine bakılarak uygun bulunduğundan, normallik testi uygulanmış ve *Skewness-Kurtosis* değerlerine bakıldığında literatüre göre (Mardia,1974:115-118) uygun kabul edilen aralıkta ($-2,5 < < +2,5$) olduğu tespit edilmiştir.

Normallik ve güvenilirlik analizleri sonrasında iki kategorili nominal değişkenler için T-testi analizi uygulanmıştır. T-Testi sonuçlarına göre, hem cinsiyet bazında hem de medeni durum bazında entegrasyonu etkileyen önemli bir farklılık tespit edilememiştir. İki kategoriden fazla kategorik değişkenler için ise tek yönlü ANOVA analizi uygulanmış ve yukarıda da genel çerçevede bahsedildiği gibi yaşa göre, doğulan yere göre ve kaç yıldır Almanya'da yaşadıklarına göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ancak eğitim düzeyinin entegrasyon boyutunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu tespit edilememiştir (Appendix:Ek.3:SPSS Analiz Sonuçları). Daha sonra faktörlerin birbirleri ile olan ilişkilerinin tespiti için ortalama değerler arasında korelasyon testi uygulanmış ve dört faktörün de birbiri ile yüksek anlamlı korelasyona sahip oldukları tespit edilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre ise doğum yeri, yaş ve Almanya'da geçirilen sürenin bireylerin entegrasyonu üzerinde doğrudan etkili oldukları tespit edilmiştir. Her ne kadar yaş faktörünün entegrasyon üzerinde etkisi düşük seviyede gözlemlense de doğum yeri ve Almanya'da geçirilen sürenin yüksek anlamlı ve Beta değerinin de yüksek olması sebebiyle, doğru orantılı olarak entegrasyonu etkiledikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda doğulan yer Almanya olduğunda entegrasyonun daha fazla olduğu ve Almanya'da geçirilen süre 1 birim artırıldığında, entegrasyonun da %68 oranında arttığı tespit edilmiştir (Appendix:Ek.3:SPSS Analiz Sonuçları).

SONUÇ

Göç olgusu, dünyanın ilgisini çekmeye başladığı andan itibaren asimilasyon, entegrasyon, kültürel çeşitlilik ve uyum gibi konuları da beraberinde getirmiştir. Bir zamandan sonra sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda sürekli karşımıza çıkmaya başlamış ve göçmen algısı, ev sahibi ülkenin göçmenlere bakış açısı, sığınmacı grupların gittikleri ülkelerde karşılaştıkları zorluklar gibi konular çalışma alanı olarak literatürde yer edinmeye başlamıştır. Böylece en çok göç alan ülkelerdeki topluluk ilişkileri merak edilerek belli başlı incelemelere tabi tutulmuştur. Bu ülkelerden bir tanesi de çalışmamıza konu olan Almanya'dır.

Sanayi Devrimi'nden sonra makineleşmenin önem kazandığı dünya devletleri iki büyük savaştan çıkmış ve nüfusunun çoğunu kaybetmiştir. Bu büyük eksiklik, iş gücü piyasalarında konjonktürel dalgalanmalara sebep olmuş, emek ihtiyacı karşılanamamış ve bu sebeple Batı ülkeleri göçmen işçilere ihtiyaç duymuştur. Alınan göçler sayesinde ekonomik durgunluktan çıkmayı başaran Almanya, Avrupa devletleri arasında önemli bir yere sahiptir (Şahin, 2008:228). Almanya, uzun yıllar boyunca kendisinin göçmen ülkesi olduğunu kabullenmek istememiş, bu yüzden de göçmen politikaları uygulamak konusunda hep isteksiz davranarak konuyu sürekli geri plana atmıştır. Almanya'nın bu tutumu ülkesindeki göçmen kişilere eğitim, emek piyasası ve yurttaşlık gibi meselelerde sürekli dışlayıcı ve ayrımcı davranılmasına yol açmış ve göçmenlerin etnikleşmesi olarak adlandırılan tepkisel göçmen kimliğine sebebiyet vermiştir. Gruplar ayrımcı dışlayıcılık ile karşılaşmışlar ve bir dönem ötekileştirilerek yok sayılmışlardır. Bu bağlamda Almanya'nın 1980'li yıllara kadar misafir işçi olarak adlandırdığı Türk göçmenlerin kalıcı olmaya başlamalarını fark etmesi ile çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bundan önceki süreçlerde ise nasıl olsa gidecekler diye düşünüldüğü için neredeyse konu ile ilgili hiç araştırma yapılmamıştır. Almanya'daki göç tartışmalarının lider kültür söylemi etrafında yapılması, göçmenlerin ve onların yaptığı her türlü etkinliğin öneminin çok düşük olması ve sınırlı düzeyde pozisyonlar tanınarak kaliteli işe alımlarının az olması Almanya'nın asimilasyonist bir toplum olarak tanımlanmasına sebebiyet vermiştir. Göçmenler, kültürel kimliğe ve toplumsal hayata bir teh-

dit olarak görülmeye başlanmış, Almanya gibi kendisini başat ırk olarak düşünen toplumların içerisinde göçmenler ve çocukları kendi kimlikleri ile ilk yıllarda tam olarak yer edinememişler, bu yüzden de 1. kuşak Türk göçmenler işçi sıfatından çıkarılmayıp marjinalize bir hayat yaşamışlardır (Güllüpinar, 2016:14-16).

Göçmenler, gittikleri ülkelerde kalıcı hale geldikten sonra ev sahibi ülkenin vatandaşlarında meydana gelen göçmen karşıtlığı ile hükûmetin durumu kontrol edememesinden ötürü doğan karışıklıklara bir çözüm üretmek için asimilasyon stratejisi geliştirilmiştir. Amerika'nın eritme potası uygulamasından esinlenilerek ortaya atılan bu strateji, çalışmanın verilerini temellendirebilmek için referans alınmıştır. Bulgular neticesinde görülmüştür ki klasik asimilasyon teorisinin varsayımları, Almanya'ya göç eden Türkler üzerinde doğrulanabilir şekildedir. Örneklem olarak Almanya'nın seçilmesindeki neden ise Avrupa'da en çok Türk'ün bu ülkede yaşamasıdır. Göçmenlerin Alman kültürü ile olan etkileşimlerinin kuşaktan kuşağa farklılaşmaya başladığı ve ev sahibi toplumun kimlik ve kültüründe sonraki kuşakların ilk kuşağa göre daha kolay şekilde bir yer edinebildiği tespiti yapılmıştır. Kültürel özellik olarak dil gibi değişmesi zor aidiyetlerin bile yavaş da olsa dönüşüme uğradığı, ankette ana dil olarak Almanca seçeneğini işaretleyen Türk kökenli katılımcıların varlığı ile anlaşılmıştır.

Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucu, Alman kültürünü yaşama ile Alman kimliğini benimseme başlama, Almanlarla iletişim kurma arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Keza bireylerin doğum yerleri, yaşları ve Almanya'da geçirilen süre arasındaki anlamlı korelasyon analiz sonucu elde edilen verilerle de desteklenmiştir. Bu sebeple bireyin entegrasyonuna en büyük etkinin doğum yeri ve Almanya'da geçirilen süre ile ilintili olduğu, veriler sonucunda söylenebilmektedir. Frekans değerlerine göre, misafir işçi olarak bu ülkeye giden göçmenler, genelde ortaokul ya da en fazla lise mezunu iken sonraki kuşakların öğretmen, doktor, hostes, grafik tasarımcı, mimar, mühendis gibi meslek gruplarında çalışmaya başladığı saptanmış, ancak veri analizi sonucunda meslek veya eğitim ile bireylerin entegrasyonu arasında anlamlı bir bağıntı tespit edilememiştir. Bu çıkarımla yıllar ilerledikçe Türkler arasında eğitime verilen önemin arttığı tespit edilmiş, ancak eğitime verilen önem ile bireylerin entegrasyonu

arasında bu çalışma özelinde bir bağlantı tespit edilemediği sonucuna varılmıştır. Son olarak kişilere eğitim düzeyleri sorulduğunda Almanya'da doğan 2. ve 3. kuşak sayılabilecek katılımcıların eğitim düzeylerini belirlerken Almanca cümleler kurmaları da entegre olduklarına dair yorumlar yapmamıza yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, pandemi sürecinde yapılması sebebiyle başta örneklemin evreni homojen temsili gibi konularda belirli kısıtlara sahiptir. Sonraki çalışmalara yol gösterici nitelik sağlaması sebebiyle ölçek çalışması sahada ve tabakalı örnekleme metodu kullanılarak yürütüldüğünde, tüm evrenin daha iyi temsil edilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N. (2002). Bitmeyen göç: Konuk işçilikten ulus ötesi yurttaşlığa. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Abadan, Nermin. (1964). Batı Almanya'daki Türk İşçileri ve Sorunları. Ankara: DPT.

Aksoy E. (2010). Almanya'da Yaşayan Üçüncü Kuşak Türk Öğrencilerin Kimlik Algılamaları ve Buna Bağlı Olarak Karşılaştıkları Ayrımcılık Sorunları. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (12), 7-38.

Alba, R., Nee, V., 2003. Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration, Harvard University Press, Cambridge, MA.

Barkan, E. R. (1995). Race, religion, and nationality in American society: A model of ethnicity: From contact to assimilation. Journal of American Ethnic History, 14(2), 38–101.

Bekar, B. (2013). Almanya'da Türkler ve Türkçe. Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Vol.8/9. s.773.

Bulmer, M. (1984). The Chicago School of Sociology: Institutionalization, diversity, and the rise of sociological research. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). Göçler Çağı, Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.

Çağlayan Savaş (2011) “Göç Kavramı ve Kuramları” *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17

Çınar, Y. (2017) “Türk Alman İlişkilerinde Almanya’daki Türk Göçmenler (1961-2000)”. BEU Akademik İzdüşüm. Cilt 2. Sayı. 2,6-11.

Ekşi H. vd (2015). Almanya’da Yaşayan Türk Göçmenlerin Aile Değerleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt 13. No.29.

Esser, Husserl (2000). “Integration and Ethnic Stratification”. Hartmut Esser et al. (Eds.), *Towards Emerging Ethnic Classes in Europe? Volume 1 Workshop Proceedings, Project Conclusions, Integration and Ethnic Stratification, Ethnic Economy and Social Exclusion*. Weinheim: Freudenberg Stiftung GmbH. 49-84.

Eşel, G. 2008. Avrupa’ya Kültürel uyum ve birlikte yaşam açısından ilk eğitim süreci olarak aile. *I.Uluslararası Eğitim ve Kültür Bağlamında Avrupa Türkler Kongresi*, Cilt II, 176-191.

Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (2014). <http://www.bamf.de>

Gans, H. (1974). Introduction. In N. C. Sandberg (Ed.), *Ethnic identity and assimilation: The Polish community*. New York, NY: Praeger.

Gelekçi C. (2014). Avusturya’da Yaşayan Türklerin Türkiye ile Bağları ve Evlilik Göçü. *Bilig*, 71.

Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life: The role of race, religion, and national origins*. New York, NY: Oxford University Press.

Güllüpınar F. (2016). Almanya’da Göçmen Politikaları ve Türkiyeli Göçmenlerin Trajedisi: *Yurttaşlık, Haklar ve Eşitsizlikler Üzerine*. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

Gündoğmuş ve Arpacı. (2019). Almanya’da Türkiyeli Göçmenlerin Entegrasyon Sürecinde Avrupa Milli Görüşün Rolü. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ASED)*, 3(1)

Güneş F. (2012). Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika. *Anadolu Üniversitesi. Tübitak Bilgem*.

Güngör D. (2014). İkinci Kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon

ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme Leuven Üniversitesi, Türk Psikoloji Yazıları, 17(34)

Hagen-Zanker J. (2008) Why Do People Migrate?. Maastricht University

Honghai, F., Guoshun, C., Cheng, Y., Bingru, Y., & Yumei, C. (2005, September). A SVM regression based approach to filling in missing values. In International Conference on Knowledge-Based and Intelligent Information and Engineering Systems (pp. 581-587). Springer, Berlin, Heidelberg.

İnan Mahinur A. (2012). Çok-Kültürlülük Tartışmaları Bağlamında Avustralya'da Yaşayan Türkler'in Kimlik Algısı.

İHA, (2008). <https://www.iha.com.tr/video-almanyada-bir-turk-evi-yandi-1-olu-2-yarali-395/>

İnce, C. (2019). Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* cilt:11 sayı 18, yıl:9

Jackson, R., Sørensen, G., & Møller, J. (2019). Introduction to international relations: theories and approaches. Oxford University Press, USA.

Jamin, M. (1998). "1961 ve 1964 Almanya-Türkiye İşgücü Anlaşmaları"

Kızıloca, G.(2007). Almanya'daki Türkler ve Türkiye'deki Almanlar - göçün sebepleri ve uyum sorunları. Göç ve Entegrasyon – Almanya ve Türkiye'de Azınlık-Çoğunluk İlişkileri Çağıştayı, 57-79, Ankara.

Kömürcü E. (2011). Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Sosyo Kültürel Entegrasyon Sorunları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Köse Ceceli S. (2012). Çokkültürcülük Politikalarından Entegrasyon Politikalarına Geçiş Hollanda'da ki Türkiye Kökenli Göçmenler Üzerine Bir Değerlendirme. Hacettepe Üniversitesi

Kuran, T. and Sandholm W. H. 2007. Cultural integration and its discontents. Web sitesi. <http://www.ssc.wisc.edu/~whs/research/ci>.

Kwak, K. (2003). Adolescents and their parents: A review of intergenerational family relations for immigrant and non-immigrant families. Human Development, 45, 115-136.

Mahfouz, S. M. (2013). America's melting pot or the salad bowl: The stage

immigrant's dilemma. *Journal of Foreign Languages, Cultures & Civilizations*, 1(2), 1-17.

Mardia, K. V. (1974). Applications of some measures of multivariate skewness and kurtosis in testing normality and robustness studies. *Sankhyā: The Indian Journal of Statistics, Series B*, 115-128.

Massey, D. S. (1985). Ethnic residential segregation: A theoretical synthesis and empirical review. *Sociology and Social Research*, 69(3), 315-350.

Massey, D. S., & Denton, N. A. (1993). *American apartheid: Segregation and the making of the underclass*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Miller ve Peguero. (2018) *Immigration and Crime: A handbook*. By Routledge Third Avenue New York

Mortan, K. & Sarfati, M. (2011). *Vatan Olan Gurbet Almanya'ya İşçi Göçünün 0. Yılı*, Ankara: İş Bankası.

Nauck, B. (2001). Intercultural contact and intergenerational transmission in immigrant families. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32, 320-331.

Özyakışır, D. (2013). "*Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*". Ankara: Nobel Yayıncılık.

Park, R. E. (1930). Assimilation, social. In *Encyclopedia of the social sciences* (Vol. 2, p. 281). New York, NY: Macmillan.

Park, R. E., & Burgess, E. W. (1921). *Introduction to The Science of Sociology*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Parlak H. (2014). Avustralya'daki Türk Ailelerin Ana Dil Edinimi Üzerindeki Rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 32 (14).

Polat, (2008). Almanya'ya Anadolu'dan Göç Sorunları. *Haksöz Dergisi*, 119.

Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1942). *Juvenile Delinquency and Urban Areas: A study of rates of delinquents in relation to differential characteristics of local communities in American cities*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Şahin, B ve Altuntaş, N (2009). "Between Enlightened Exclusion and Conscientious Inclusion: Tolerating the Muslims in Germany", *Journal of Muslim Minority Affairs*, 29(1): 27-41.

Şahin, B. 2010. Sayı 55. 103-134. Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme

Türk Dil Kurumu (2014). <https://sozluk.gov.tr>

Verkuyten, M. ve Yıldız, A. (2007). National (dis)identification and ethnic and religious identity: A study among Turkish- Dutch Muslims. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 1448-1462.

Yano, H. (1998). "Bize İhtiyaçları Var Ama İstenmiyoruz". (Ed.:A. Yılmaz-zer & M. Jamin). Essen: Kalrtext Verlag.

Yalçın, C. (2002). Çokkültürcülük bağlamında Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine göç. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 45-60.

Yavuz S. (2013). Göç, Entegrasyon ve Din: Avrupa'da Yaşayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. cilt (6). sayı (26). 611-623.

Warner, W. L., & Srole, L. (1945). *The social systems of American ethnic groups*. New Haven, CT and London: Yale University Press.

<https://media.iskur.gov.tr/13387/2011-istatistik-yilligi.pdf>

https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Migration-Integration/_node.html

EKLER

Ek 1.

Anket*

Değerli Katılımcı,

Çalışmanın verileri yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak ve bilgileriniz kesinlikle 3. kişi veya kurumlarla paylaşılmayacaktır. Bu bilimsel çalışmanın sorumluları (...)’dur. Anket, Türkiye’den Almanya’ya göç etmiş olan Türk göçmenlerin yıllar içerisinde Alman kültürüne ve yaşamına entegre olmalarına ilişkin tespitlerde bulunabilmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada katılımcıların kimlik bilgilerine yer verilmeyecektir. İlgi ve desteğiniz için teşekkür ederiz. **Çalışmaya dair sorularınızı** cetinc@ogu.edu.tr adresine iletebilirsiniz.

Lütfen aşağıda sizinle ilgili olan soruları cevaplandırınız.

A. DEMOGRAFİK SORULAR

1. Yaşınız?

18-25 26-31 26-41 41-65 65+

2. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

3. Medeni durumunuz?

Evli Bekâr

4. Mesleğiniz?

5. Eğitim düzeyiniz?

6. Doğum yeriniz? (ülke / şehir)

7. Türkiye’den Almanya’ya göç ettiğiniz şehir neresidir?

8. Almanya’da bulunma nedeniniz aşağıdakilerden hangisidir?

Eğitim

İş

Alman vatandaşiyım

Almanya’da doğdum

Siyasi nedenler

Turistik

Diğer

B. SOSYAL TOPLUMSAL ENTEGRASYONA İLİŞKİN SORULAR

1. Ana diliniz sizce nedir?
 Türkçe Almanca Diğer
2. Günlük hayatınızda hangi dili ağırlıklı olarak kullanmaktasınız?
 Türkçe Almanca Diğer
3. Aileniz ve akrabalarınızla hangi dilde iletişim kurmaktasınız?
 Türkçe Almanca Diğer
4. Yazışmalarda kullandığınız dil hangisidir?
 Türkçe Almanca Diğer
5. Kendinizi tanımlarken aşağıdaki hangi kelimenin size uygun olduğunu belirtiniz?
 Türk
 Alman
 Müslüman
 Kürt
 Alman-Türk
 Müslüman-Alman
 Diğer
6. Kaç yıldır Almanya'da yaşıyorsunuz?
7. Arkadaş çevreniz kimlerden oluşuyor?
 arkadaş çevrem yok Almanlar Türkler Alman-Türk karışık Diğer
8. Türk bayramlarından çok Alman bayramlarını kutlamayı tercih ederim
 kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum
9. Çocuklarımın hem Alman hem Türk tarzlarına uygun yetişmelerini isterim.
 kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum
10. Evde hem Alman hem Türk yemekleri yemeyi tercih ederim.
 kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum
11. Evimde hem Almanlar'a hem Türkler'e özgü süslemelerin olmasını

tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

12. Çocuklarıma Alman ismi koymak isterim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

13. Almanlarla ne sıklıkta bir araya gelerek çeşitli faaliyetleri birlikte gerçekleştiriyorsunuz? (ziyaretler, yemek yeme, tiyatro, sinema gibi)

hiçbir zaman nadiren sık sık çoğu zaman her zaman

14. Bir sorunuz olduğunda, Alman bir arkadaşına gider misiniz?

hiçbir zaman nadiren sık sık çoğu zaman her zaman

15. Türklerle bir araya gelme sıklığınız nedir?

hiçbir zaman nadiren sık sık çoğu zaman her zaman

16. Genel olarak, Almanya'ya göç etmenizle ilgili ne hissediyorsunuz?

çok pişmanım pişmanım memnunum çok memnunum fikrim yok

17. Çocuklarımla evlenene kadar benimle oturmalarına aldırış etmem

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

18. Hem Alman hem Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

19. Türk'ten çok bir Alman gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

20. Çocuklarımla kendilerini hazır hissettikleri andan itibaren kendi başarılarına yaşamalarını beklerim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

21. Çocuklarımın hem Türk hem Alman değerlerini ve geleneklerini öğrenmelerini isterim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

22. Yakın arkadaşlarımda kimler olduğuna aldırmış etmem.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

23. Çoğu zaman duygu ve düşüncelerimi nasıl dile getirdiğime aldırmış etmem.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

24. Çocuklarımda Türk değer ve geleneklerinden çok Alman değerlerini ve geleneklerini öğrenmelerini isterim

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

25. Türk gazetelerinden çok Alman gazetelerini okumayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

26. Evde Türkçe'den çok Almanca konuşmayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

27. Çocuklarımda herhangi bir kültüre özgü değer ve gelenekleri öğrenip öğrenmediğini aldırmmam.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

28. Evde hem Türkçe hem de Almanca konuşmayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

29. Çoğu zaman ne şekilde yaşayacağıma aldırmış etmem.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

30. Yakın arkadaşımın hem Alman hem Türk olmasını tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

31. Hem Türk hem Alman gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

32. Çocuklarımla Türk tarzından çok Alman tarzına uygun yetişmelerini isterim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

33. Hem Almanlar ile hem Türkler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

34. Türklerden çok Almanlara güvenirim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

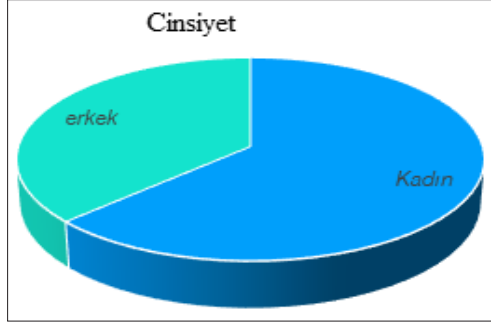
35. Almanların hayat tarzını Türklerden daha çok beğeniyorum

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

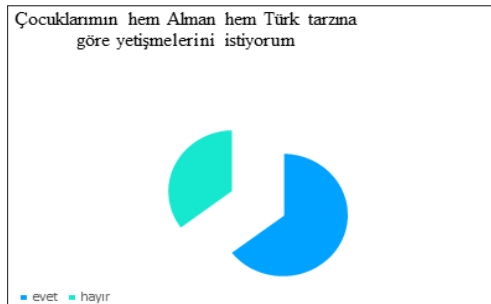
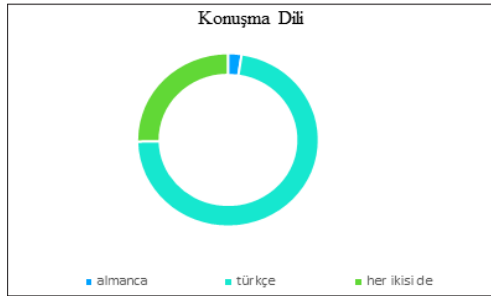
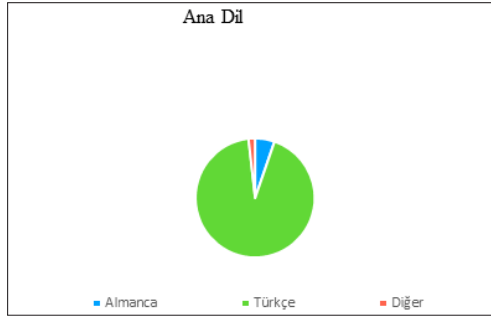
*Anket çalışması için gerekli olan etik kurul onayı, 31.12.2020 tarihli Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 2020-24 nolu toplantısında 12 sayılı karar ile alınmıştır.

Ek 2.

Tablo4. Katılımcıların Özellikleri: Cinsiyet

Tablo 5. Sosyal - Toplumsal Entegrasyon

Ek.3: SPSS Analiz Sonuçları

Normallik Testi:

		Descriptives	
		Statistic	Std. Error
Dil Faktörü	Skewness	,086	,109
	Kurtosis	-,759	,218
Kimlik Faktörü	Skewness	,252	,109
	Kurtosis	-,604	,218
Sosyal Hayat	Skewness	,115	,109
	Kurtosis	-1,108	,218
Kültürel Hayat	Skewness	,215	,109
	Kurtosis	-,408	,218

Güvenirlilik Testi:

Name of the Factor	Cronbach's Alpha		
		Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
Dil Faktörü	,908	,863	4
Kimlik	,781	,909	8
Sosyal Hayat	,858	,756	3
Kültürel Hayat	,841	,721	20

Faktör Dağılımı Sonuçları:

	Factor			
	1	2	3	4
Dil1	,603			
Dil2	,778			
Dil3	,647			
Dil4	,483			
Kim1		,901		
Kim2		,761		
Kim3		,901		
Kim4		,748		
Kim5		,528		
Kim6		,910		

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Kim7		,716		
Kim8		,631		
Sos1			,731	
Sos2			,902	
Sos3			,648	
Kült1	,301	,435		,343
Kült2				,602
Kült3				,801
Kült4				,502
Kült5				,910
Kült6				,703
Kült7				,412
Kült8				,535
Kült9				,620
Kült10				,901
Kült11				,810
Kült12				,735
Kült13				,380
Kült14				,456
Kült15				,724
Kült16				,480
Kült17				,501
Kült18				,902
Kült19				,803
Kült20				,524
Extraction Method: Principal Components				
Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.				
a. Rotation converged in 35 iterations.				

Korelasyon Testi sonuçları:

		Dil	Kimlik	Sosyal	Kültür
Dil	Pearson Correlation	1	,880**	,810**	,865**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	170	170	170	170
Kimlik	Pearson Correlation	,880**	1	,944**	,963**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	170	170	170	170
Sosyal	Pearson Correlation	,810**	,944**	1	,821**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	170	170	170	170
Kültür	Pearson Correlation	,865**	,963**	,821**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	170	170	170	170

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Anova Testi Sonuçları:

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Yaşınız	Between Groups	15,304	44	,348	,778	,009
	Within Groups	55,896	125	,447		
	Total	71,200	169			
Eğitim düzeyiniz	Between Groups	17,816	43	,414	,887	,667
	Within Groups	56,511	121	,467		
	Total	74,327	164			
Kaç yıldır Almanya'da yaşıyorsunuz?	Between Groups	167,034	44	3,796	1,790	,007
	Within Groups	265,113	125	2,121		
	Total	432,147	169			

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Doğum yeriniz	Between Groups	11,748	44	,267	1,032	,004
	Within Groups	32,346	125	,259		
	Total	44,094	169			

Regresyon Analizi Sonuçları:

Model	Coefficients ^a					
	B	Std. Error	Beta	Standardized Coefficients	t	Sig.
1	(Constant)	1,204	,181		6,642	,000
	Yaşınız	-,009	,039	-,021	-,234	,008
	Cinsiyetiniz	,034	,050	,053	,674	,502
	Medeni Durumunuz	,059	,065	,081	,913	,362
	Eğitim düzeyiniz	,038	,035	,091	1,086	,279
	Doğum yeriniz	,167	,050	,123	1,350	,001
	Kaç yıldır Almanya'da yaşıyorsunuz?	,209	,017	,162	1,668	,001

a. Dependent Variable: ort.enteg